

Sammanfattning

Utredning om vilka som ska ha ansvar för att vi följer och arbetar för Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

År 2006 sade FN ja till Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. En konvention är regler som länder kommer överens om att de ska följa.

Konventionen började att gälla i Sverige den 14 januari år 2009.

Konventionen säger att personer med funktionsnedsättning ska ha samma mänskliga rättigheter som andra. De ska bli behandlade på samma sätt som alla andra, de ska ha samma möjligheter som alla andra och de ska själva kunna bestämma över sina liv och kunna vara med i samhället som andra.

Konventionen består av 50 artiklar om olika ämnen. Den här utredningen handlar om artikel 33, om att arbeta för och kontrollera att alla följer konventionen.

Där står det så här:

- Varje stat ska välja några personer i regeringen som ska arbeta med denna konvention.
- Staterna ska se till att en domstol eller en myndighet kontrollerar att alla följer denna konvention. De ska särskilt tänka på vilka som har ansvar för mänskliga rättigheter.
- Personer med funktionsnedsättning och deras organisationer ska vara med i arbetet med kontrollen.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att Diskrimineringsombudsmannen ska ha det största ansvaret för att informera om och kontrollera att alla följer konventionen. Men myndigheten Handisam och andra myndigheter har också ansvar.

Diskrimineringsombudsmannen kallas för DO.

Det här har utredningen undersökt och gett förslag om

Regeringen har bett Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige att utreda om myndigheterna Handisam, Diskrimineringsombudsmannen eller någon annan myndighet ska arbeta med informationen och kontrollen av konventionen. Det gäller information om och kontroll av sådant som staten, landstingen, kommunerna och företag har ansvar för. Det gäller också sådant som riksdagen och regeringen har beslutat om.

Kontroll av alla konventioner om mänskliga rättigheter

Om ett år ska Delegationen vara färdig med sin utredning om vilka som ska kontrollera alla konventioner om mänskliga rättigheter. Det har varit ett problem för den här utredningen att delegationen inte är färdig med hela sitt arbete. Därför kan förslagen ändras senare.

En myndighet kan inte göra hela kontrollen

Det finns inte en myndighet som kan göra all kontroll. Det har heller aldrig förut funnits krav på en särskild myndighet för information och kontroll i andra konventioner om mänskliga rättigheter.

Handikappombudsmannen hade förut ansvaret för kontroll av FNs standardregler som var regler som kom före den konvention som gäller nu.

Vad menas med att kontrollera?

Det handlar inte bara om att kontrollera. Det handlar också om att se till att samhället är sådant så att konventionen kan fungera, och att stoppa sådant som är emot konventionen.

Det kan handla om att informera och utbilda om mänskliga rättigheter, att arbeta för att människor tror på mänskliga rättigheter och själva gör något för att de mänskliga rättigheterna ska fungera.

Kontroll kan vara att ta hand om klagomål från människor som tycker att de har blivit dåligt behandlade och undersöka om någon har gjort något mot de mänskliga rättigheterna.

Kontroll kan vara att undersöka lagar och förslag och exempel på när människor inte har fått del av sina mänskliga rättigheter.

Det ska stå i reglerna för myndigheterna att de ska ha ansvar för kontrollen.
De som får ansvaret ska själva bestämma om hur de ska arbeta.

Förslag på vilka som ska ha ansvar för kontrollen

Vi föreslår att Diskrimineringsombudsmannen, DO, ska informera människor om att konventionen finns och om de rättigheter som finns i konventionen.

DO ska informera och utbilda personal och politiker om konventionen och om vilket ansvar de har för den.

DO ska undersöka om någon inte följer konventionen och om lagarna inte fungerar.

DO ska undersöka förslag på nya lagar, regler och andra förslag från regeringen.

DO ska undersöka sådant som staten, kommunerna, företag och föreningar har ansvar för.

DO ska tala om för regeringen när något händer som är emot konventionen.

Handisam och Regeringskansliet ska ha ansvar för information och utbildning som hör ihop med regeringens plan för handikappolitik och framför allt ha ansvar för myndigheter, kommuner och landsting.

En del myndigheter har särskilt ansvar för att regeringens handikapplan ska bli verklighet. De ska informera om sådant i konventionen som handlar om det myndigheten har ansvar för.

Alla andra i samhället ska också informera om sådant i konventionen som de har ansvar för.

Staten, kommunerna och landstingen ska tillsammans arbeta för att hindra att någon inte får del av sina mänskliga rättigheter.

När människor klagar

Vi har inte undersökt vilken myndighet som ska ta emot klagomål från personer som inte har fått sina mänskliga rättigheter. Det måste inte vara samma myndighet som informerar om och kontrollerar att konventionen fungerar. Det måste alltså inte vara DO.

Varför ska Diskrimineringsombudsmannen, DO, ha ansvar för kontrollen?

DO är den myndighet som passar bäst att kontrollera konventionen. DO arbetar med liknande kontroll över att alla behandlas lika.

Vi föreslår ett tillägg till lagen om Diskrimineringsombudsmannen som säger att DO ska kontrollera hur alla följer och arbetar med Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

DO har kunskaper för att ta det här ansvaret men vi tror att DO kan behöva ännu mer kunskaper om rättigheter.

I lagen om Diskrimineringsombudsmannen står att DO kan arbeta fritt och själv bestämma vad han eller hon ska arbeta med.

Personer med funktionsnedsättning i rådet

Vi föreslår att DO fortsätter att välja personer till sitt råd, men vi tycker att det ska finnas personer med funktionsnedsättning i rådet.

Mer personal och pengar

DO kommer att behöva mer personal för att klara det här nya arbetet. DO behöver mer kunskap om hela konventionen.

DO behöver pengar för att hitta arbetssätt för kontrollen och för att hitta sätt att samarbeta med samhället och särskilt med handikappföreningarna. Extra personal som behövs kostar 2 miljoner kronor per år. Information och utbildning kommer att kosta 3 miljoner per år. Det kan bli billigare med tiden när DO kommit fram till sätt att arbeta med kontrollen som fungerar.

Skilja på kontroll av och att arbeta för konventionen

DO har en avdelning som arbetar med kontroll och en avdelning som arbetar för information och utbildning. Det är viktigt att skilja på de två arbetsuppgifterna och det kommer DO att kunna göra.

Samarbete med andra myndigheter och andra myndigheters ansvar

Staten, landstingen och kommunerna ska alla arbeta för Konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen har valt 14 myndigheter som har ett särskilt ansvar för regeringens plan för handikappolitik. De ska se till att planen blir verklighet där de har ansvar.

Myndigheten Handisam ska diskutera och samarbeta med de 14 myndigheterna utan att ta över något av deras ansvar. På samma sätt ska DO kontrollera och arbeta för konventionen men inte ta över något ansvar en annan myndighet har.

Alla myndigheter är viktiga i arbetet med att göra konventionen till verklighet.

Alla kan hjälpa till med att kontrollera

Alla myndigheter som kontrollerar kan hjälpa DO med arbetet att kontrollera konventionen. Det ska stå i de regler myndigheterna får för vad de ska arbeta med.

Det är viktigt att myndigheterna och DO tillsammans alltid först tänker på de mänskliga rättigheterna när de arbetar med något.

Handikappförbunden ska vara med i kontrollen

Det står i konventionen att särskilt personer med funktionsnedsättning och deras föreningar ska vara med i arbetet med kontrollen. DO och handikappförbunden ska lyssna på varandra och lära av varandra.

Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning är med i DO:s råd och att handikappförbunden är med på olika sätt i arbetet med att göra konventionen till verklighet.

Barn och att alla behandlas lika

Flera artiklar i konventionen talar om att staterna särskilt ska tänka på barn. Det står också att alla ska behandlas lika. Det måste de tänka på som ska kontrollera att vi i Sverige följer det som står i konventionen.